

Nr 23.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

Genom en den 4 mars 1949 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 160, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning

angående ändring i förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

Härigenom förordnas, att 7 och 12 §§ förordningen den 20 juni 1935 om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

7 §.

Konungen må förordna, att *verksamhet här i riket såsom agent för tillverkare av krigsmateriel icke må utövas utan Konungens tillstånd.*

Konungen må förordna, att *krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel ej utan Konungens tillstånd må här i riket av tillverkare av krigsmateriel eller för dylik tillverkares räkning försäljas, utbjudas eller eljest tillhandahållas åt annan än svensk statlig myndighet.*

Har sådant — — — tillståndets åtnjutande.

12 §.

Förseelse, som i 8 eller 9 § avses, *åtalas av allmän åklagare efter angivelse av kontrollmyndigheten.*

Förseelse, som i 8 eller 9 § avses, *må av allmän åklagare åtalas allenast efter anmälan eller medgivande av kontrollmyndigheten.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1949.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Tillverkningen av krigsmateriel i Sverige är sedan år 1935 underkastad statlig kontroll. De grundläggande bestämmelserna härom äro upptagna i *förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.* (tillverkningsförordningen). Enligt denna må ej någon bedriva tillverkning av krigsmateriel i riket utan att Konungen givit tillstånd därtill. Kontrollen över tillverkningen skall utövas av myndighet, som Konungen bestämmer. Kontrollmyndighet är enligt Konungens förordnande krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet.

Förordningen innehåller också bestämmelser som ge möjlighet till kontroll över viss agentverksamhet på rustningsindustriens område. Enligt 7 § må nämligen Konungen förordna, att verksamhet här i riket såsom agent för tillverkare av krigsmateriel icke må utövas utan Konungens tillstånd. Har sådant förordnande givits, må Konungen vid beviljande av tillstånd meddela de föreskrifter och villkor, som kunna finnas erforderliga för tillståndets åtnjutande. Förordnande jämlikt 7 § har meddelats genom *kungörelsen den 5 juni 1936 (nr 250) med bestämmelser angående verksamhet såsom agent för tillverkare av krigsmateriel m. m.* Enligt kungörelsen bestraffas bedrivande av agentverksamhet utan Konungens tillstånd med dagsböter.

Fråga om ändring av förevarande bestämmelser har väckts av *krigsmaterielinspektören* i två år 1942, respektive år 1948 avgivna promemorior. Över den förra promemorian ha yttranden avgivits av vissa myndigheter.

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, har i propositionen bl. a. anført:

Det är självfallet alltjämt ett viktigt svenskt intresse att sådan inom riket bedriven verksamhet, som sammanhör med rustningindustrien, står under erforderlig statlig kontroll.

Bemyndigandet i 7 § tillverkningsförordningen i fråga om agentverksamhet har såsom framgår av det föregående utnyttjats så, att tillståndstvång införts — med vissa undantag — beträffande den som ämnar här i riket såsom handelsagent utöva verksamhet, avseende avyttrande, utbudande eller tillhandahållande av krigsmateriel samt vissa uppfinningar och framställningsmetoder. Det ändringsförslag, som 1942 framlades av krigsmaterielinspektionen, syftade till en skärpning av kontrollen. Det torde ha grundat sig på den iakttagelsen, att i Sverige förekommit en del vapentransaktioner, som genomförts under förmedling av andra personer än sådana, som kunde karakteriseras som handelsagenter.

Förslaget har ånyo tagits upp av den nuvarande krigsmaterielinspektören. Enligt vad denne under hand uppgivit ha på senare tid vissa tenden-

ser förekommit till ökad verksamhet från den utländska vapenhandelns sida. Med hänsyn till det rådande internationella läget är det viktigt att nödig vaksamhet iakttages av de statliga myndigheterna på detta ömtåliga område.

Den nuvarande bestämmelsen i 7 § tillverkningsförordningen ger Kungl. Maj:t befogenhet att förordna om tillståndstvång beträffande verksamhet här i riket såsom agent för krigsmaterieltillverkare. Genom att använda uttrycket agent torde man från bestämmelsen ha uteslutit försäljning och liknande verksamhet av personer, som äro direkt anställda i ett företags tjänst. Det synes emellertid oegentligt, särskilt då det gäller firmor i utlandet, att göra en sådan åtskillnad. De skäl som tala för att man kontrollerar sådan förmedlingsverksamhet, som utövas av agenter, böra föranleda att man håller uppsikt även över vapenfirmornas egen direkta försäljningsverksamhet. För såväl agenterna som tillverkarna själva bör emellertid undantag göras för affärer med svensk statlig myndighet.

Med hänsyn till det anförda förordar jag att ifrågavarande stadgande i 7 § tillverkningsförordningen ändras. Bemyndigandet bör få den innebörden att Kungl. Maj:t må förordna att krigsmateriel eller uppfinning därav eller metod för framställning av sådan materiel ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd må här i riket av tillverkare av krigsmateriel eller för dylik tillverkares räkning försäljas, utbudas eller eljest tillhandahållas åt annan än svensk statlig myndighet.

Slutligen torde jag få föreslå ytterligare en ändring — av formell natur — i förordningen. Enligt 12 § åtalas vissa förseelser av allmän åklagare efter angivelse av kontrollmyndigheten. Efter mönster av bl. a. prisregleringslagen torde detta stadgande böra avfattas så, att förseelserna må av allmän åklagare åtalas allenast efter anmälan eller medgivande av kontrollmyndigheten.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 160, måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 4 april 1949.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vi detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Lodenius, Olofsson, fru Lindström, herrar John Wiktor Jonsson, Georg Pettersson och fröken Andersson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud, Johnsson i Stockholm, Landgren, Fagerholm och Svensson i Stenkyrka.
